

Ouder mishandeling wordt ook wel kind-ouder mishandeling of huiselijk geweld van jongeren tegen (één van) hun ouders genoemd.

Oudermishandeling

Er rust een groot taboe op dit onderwerp bij zowel kinderen en jongeren als ouders. Ouders worden over het algemeen verantwoordelijk gehouden voor het gedrag van hun kinderen en komen niet gemakkelijk met de problematiek naar buiten. Er is geen maatschappelijke beweging zoals bij kinderen als slachtoffers, ouderen of vrouwen als slachtoffers van partnergeweld. Kinderen worden doorgaans gezien als afhankelijk, zwak en potentiële slachtoffers, niet als mogelijke plegers. Dat past vaak(nog) niet in het huidige hulpverleners-discours. Vandaar dat we hier meer aandacht voor willen vragen.

Definitie door Veilig Thuis gehanteerd

Geweld tegen ouders door hun kinderen is niet-incidenteel geweld gepleegd door een jeugdige van 12 tot 23 jaar, gericht op (een van) de ouders of verzorgers. Het gaat om herhaald en ernstig geweld dat niet alleen vanuit de puberteit verklaard kan worden. Dit is de definitie vanuit het informatie protocol van VT.

De definitie ontrafelt:

Het gaat over geweld tegen ouders door kinderen: Het kan ook het geweld tegen een stiefouder of één of beide pleegouder(s) betreffen.

Het is niet incidenteel: Het gewelddadige gedrag is dus niet eenmalig. Er is sprake van regelmatige aanvallen of bedreigingen met geweld van een kind tegenover zijn (stief / pleeg) ouders. Kinderen willen hun ouders wel eens iets aandoen. Meestal blijft het bij voornemens of fantasieën. Soms gaat het kind over de schreef, maar blijft het bij één enkel voorval. De reactie van de omgeving volstaat dan om het geen tweede keer te laten gebeuren. Als kinderen echter herhaaldelijk psychisch en/of lichamelijk geweld plegen, is er sprake van een diepgaand en complex probleem.

De jeugdige is tussen de 12 en 23 jaar. De onder-

grens van 12 jaar heeft er mee te maken dat er sprake moet zijn van bewuste mishandeling. En vanaf welke leeftijd is er sprake van een besef van eigen handelen? Voor peuters is agressief en opstandig gedrag tegenover de ouders tot op een zekere hoogte normaal voor de ontwikkeling. Maar als een moeder van een 5-jarig kind vindt dat het kind haar constant treitert, dan is er geen sprake van oudermishandeling.

En ook voor de puberteit is het verkennen van grenzen kenmerkend. Bij oudermishandeling gaat het niet om normale (maar heftige) puberteitsconflicten. Het geweld is niet te herleiden naar een (extreem) losmakingsproces, verzet tegen ouders passend bij de adolescentiefase. Het gaat om herhaaldelijk en ernstig geweld.

Vormen van geweld

Inhoud

- Fysiek geweld, psychisch geweld, financieel misbruik, materiële schade, seksueel geweld.
- Combinaties van geweldvormen.

Oudermishandeling bevat een breed spectrum aan gedragingen. Er zijn verschillende vormen: lichamelijk geweld, psychische kwellingen en bedreigin-

gen, financieel misbruik (uitbuiting / financiële afpersing), materiele schade, seksueel geweld. Er zijn ook combinaties mogelijk. Om een beeld te geven van het voorkomen, 43% van de oudermishandeling betreft een combinatie van psychisch en fysiek geweld, 12% betreft een combinatie van psychisch geweld en financieel misbruik, bij 7% is er sprake van zowel psychisch als fysiek geweld als financieel misbruik. Psychisch geweld is (al dan niet in combinatie met een andere vorm) het meest voorkomend: in 97% van de gezinnen waar sprake is van oudermishandeling speelt dit.

De schatting is dat ongeveer 10% van de meldingen huiselijk geweld die binnen komen bij de politie oudermishandeling betreft (tussen 7 en 15%). En 2 – 5% betreft, eveneens naar schatting, ernstig geweld

Wat zijn de signalen?

Ouder

- Letsel, sporen van materiele schade
- Ouder(s) is (zijn) bang voor eigen kind
- Ouder(s) is (zijn) uitgeput, raakt geïsoleerd

Jongere

- Verbaal geweld (12 – 14 jaar) als voorloper.
- Heftige woede uitbarstingen.
- Gedragsproblemen, thuis, op school, werk
- Geweld van jongere buiten het gezin
- Jongere heeft schulden
- Jongere kampt met verslaving, overmatig middelen-gebruik.

Gezin

- Eerder geweld in het gezin
- Negatieve communicatie en interactie patronen in gezin
- Mannelijke dominantie als norm binnen het gezin

Wat zijn de risicofactoren?

Inhoud

Ervaring met huiselijk geweld of kindermishandeling. Kinderen zijn slachtoffer of getuige geweest. Ook ander trauma bij het kind kan een rol spelen.

Jongere vertoonde in kindertijd al patroon van agressie. Hierin kunnen psychiatrische problemen, gedragsproblemen, een lage frustratietolerantie, aanpassingsproblemen een rol in spelen. Of problematiek die zich pas in de puberteit openbaart.

- Opvoedingsstijl van de ouders (bv. gewelddadig, autoritair, verwaarlozend, verwennend / permissief, (te) controlerend, rigide, inconsequent) en weinig betrokken. Te veel vrijheid, te weinig grenzen.
- Middelengebruik bij ouders en/of jongere.
- Gezinnen met veel spanning en/of verandering in de gezinsstructuur: gescheiden ouders, slechte relatie tussen de ouders, negatieve communicatie- en interactiepatronen, geïsoleerd, armoede.

Zoals bij alle vormen van huiselijk geweld is het geweld van kinderen en jongeren gericht tegen hun ouders complex en dynamisch. Door te spreken in termen van plegers en slachtoffers wordt onterecht misschien de indruk gewekt dat er sprake is van eenrichtingverkeer tussen kind en ouder. Oudermishandeling ontstaat echter in de interactie tussen beiden. Er is zelden één enkele oorzaak of risicofactor aan te wijzen. Factoren in het kind zelf, bij de ouders, in de communicatie- en opvoedstijlen en de omgeving cumuleren, werken op elkaar in en versterken of verzwakken de kans op het ontwikkelen van een patroon van oudermishandeling. Naar de beschermende factoren bij oudermishandeling is vrijwel geen onderzoek gedaan

Wat zijn de do's voor de professional?

Inhoud

- Erken problematiek, luister, houd rekening met schuld en schaamtegevoel.
- Wees vasthoudend en geef niet op (ook niet als de jongere geen hulp wil).
- Leer ouders om het ijzer te smeden als het koud is (reactie uitstellen) en zelf iedere vorm van agressie te vermijden. Er uit stappen als je voelt dat je gaat ontploffen.
- Werk samen Veilig Thuis/ hulpverlening, school, werk, politie, justitie.
- Hanteer een systemische invalshoek: bekijk de dynamiek van het geweld systemisch en circulair.
- Meervoudig partijdig: Kijk naar beide kanten, de kant van de jongere en de kant van de ouders. Zet ouders in hun kracht. Motiveer de jongere.
- Stel een duidelijke grens: Geweld is geen oplossing en er is nooit een excuus voor.
- Vraag eventueel advies bij Veilig Thuis.